

Amerikka-kirjasto 70 vuotta

American Resource Center eli Amerikka-kirjasto täytti tänä keväänä 70 vuotta. 45 vuotta sitten Suomi-USA -lehti uutisoi suositulla Nuortenpalsallaan Amerikka-kirjastosta näin:

Rouva Heikkilä, kirjaston hoitaja, kertoi, että lainauksia on vuosittain melkein 10 000. Varsin huomattavan osan kirjaston palveluksista muodostaa sen referaattipalvelu. Ihmiset kyselevät melkein mitä tahansa tai vaan ja maailman välillä joko puhelimitse tai kirjeitse. Kuukausittain saattaa näitä soittoja olla yli 3000.

Kirjaston toiminta ei kuitenkaan ole pelkkää kirjan lainaamista tai vastaamista kysymyksiin. Vuoroviikkoina järjestetään kirjastossa esitelmä- ja filmi-iltoja. Eikä vieraspaiikkakuntalaisenkaan ole syytä tuntea itseään syrjityksi, kirjoja lainataan myös puhelimitse. Sitä paitsi maamme 50 kirjastossa on kiertäviä sivukirjastoja, joiden sisältö vaihtuu vuosittain.

Yhdysvaltain tiedotusviraston historia

70-vuotias Amerikka-kirjasto sijaitsee nykyisin Helsingin yliopiston Kaisa-kirjaston 2. kerroksessa. Matka nykyiseen toimipaikkaan Kaisa-taloon on ollut pitkä, ja se on

seurailut suurelta osin maailmanpolitiikan kulkua.

Yhdysvallat oli harjoittanut julkisuusdiplomatiata (public diplomacy) jo pitkään, mutta järjestelmällisesti sitä ruvettiin toteuttamaan toisen maailmansodan paikkeilla. Ensimmäinen Amerikka-kirjasto, Biblioteca Benjamin Franklin, perustettiin Mexico Cityyn vuonna 1942 American Library Associationin avustuksella. Pian seurasivat muut kaupungit: Lontoo, Sydney, Johannesburg, Bombay ja Kairo.

Vuonna 1953 presidentti Eisenhowerin virkakaudella perustettiin United States Information Agency Service, joka vastasi julkisuusdiplomatiasta. Ympäri maailmaa sijaitsevat Amerikka-kirjastot siirtyivät Yhdysvaltain tiedotusviraston alaisuuteen. Niiden toimintaa kuvailtiin aikoinaan näin: *“They are not lending libraries for casual readers, nor are they in any sense propaganda centers or distributors of pamphlets. A small, highly selective library containing reference material produced in the U.S. provides information which can best reach the masses of people in an allied country through the media of the press, the radio and educational institutions.” (State Department Bulletin 1942.)*

Yhdysvaltain tiedotusviraston perustamisen aikoihin Yhdysvalloilla oli noin 230 kirjastoa 75 eri maassa. Parikymmentä vuotta myöhemmin, vuonna 1970, kirjastojen määrä oli noussut 319:ään 97 eri maassa. Kirjastot tunnettiin eri nimillä eri paikoissa: samaa tehtävää varten oli perustettu kirjastoja mm. reading rooms-, bi-national libraries-, information centers- ja Amerika Häuser -nimillä.

Kirjastojen kokoelmat vaihtelivat maasta toiseen riippuen kohdemaan oloista ja sen suhteista Yhdysvaltoihin. Jotkut maat perustivat erityisesti lapsille tarkoitettuja kokoelmia, toiset puolestaan kohdensivat toimintansa maan poliittisille johtajille, toimittajille ja opiskelijoille. Yhteistä kaikille kuitenkin oli, että lähes joka maassa kirjastot olivat kaikille avoimia paikkoja ja kokoelmat jokaisen saatavilla.

1990-luvulla Yhdysvallat joutui säästösyistä supistamaan kirjastotoimintaansa. Useita kirjastoja suljettiin tai niiden toimintaa kavennettiin. Jotkut kirjastot muuttivat Yhdysvaltain lähetystöihin ja jatkoivat toimintaansa nimellä Information Resource Center. Vuoteen 1999 tultaessa United States Information Agency lakkautettiin kokonaan, ja julkisuusdiplomatiata, mukaan lukien vielä olemassa olevat kirjastot, siirrettiin Yhdysvaltain ulkoministeriön alaisuuteen.

Nykyään ulkoministeriö hallinnoi American Spaces-tiloja, jotka ovat moderni vastine entisaikojen tiedotusviraston kirjastoille. Näitä American Spaces-kokoelmia on 152 eri maassa yhteensä noin 700. Myös Kaisa-kirjaston American Resource Center on osa American Spaces-verkoston. Sen värikkääseen historiaan on kuulunut sulke-
misuhkia, maailmantähtien vierailuja, yhteistyösopimus Helsingin yliopiston kanssa sekä Paavo Väyrynen.

America Center Libraryn historia Suomessa

Suomeen perustettiin ensimmäinen America Center Library vuonna 1946. Sen ensimmäinen toimipiste sijaitsi osoitteessa Kalevankatu 13, josta se muutti ensin Ludviginkadulle, sitten väliaikaistiloihin Bu-

levardille ja sieltä edelleen Kaivotaloon, jossa se palveli asiakkaita vuosina 1955-1995.

America Center Library vakiinnutti pian asemansa suomalaisten keskuudessa. Sen järjestämät jazz-illat, kirjanäyttelyt, kulttuuritapahtumat ja elokuvailat olivat legendaarisia. Kirjaston pöydille oli asetettu tuhkakuppeja ja musiikki-iltoina kirjaston hyllyjen välissä soi amerikkalainen jazz. Eräs aikansa suosituimmista Hollywood-tähdistä, Gregory Peck, vieraili Suomessa vuonna 1952. Peckin ensimmäinen vaimo oli suomalaissyntyinen Greta, alkuperäiseltä nimeltään Eine Matilda Kukkonen. Puolisonsa kotimaahan tutustumisen lisäksi Peck myös vieraili America Center Libraryssa, jossa hänelle myönnettiin kunniakirjastokortti. Tarina ei kerro mitään Peckin mahdollisesta lainaushistoriasta.

Kirjaston toiminta oli ensimmäistä kertaa uhattuna, kun Washingtonissa suunniteltiin radikaalia muutosta Yhdysvaltain tiedotusviraston kirjastojen toimintaan Euroopassa. Helsingissäkin ilmoitettiin jo sidosryhmille America Centerin kirjaston sulkemisesta yleisöltä. Helsingin Sanomat ja monet muut lehdet osallistuivat vastalauseisiin. Lopullisesti supistamissuunnitelma Helsingissä kuitenkin kariutui, kun silloinen ulkoministeri Paavo Väyrynen välitteli päätöstä neuvotellessaan Washingtonissa ulkoministeri Shultzin kanssa marraskuussa 1986. Väyrynen korosti erityisesti kirjaston suurta merkitystä opiskelijoille ja onnistui pelastamaan kirjaston sulkemiselta.

Sulkemisuhka uusiutui 1990-luvulla. Koska palvelujen laajaa saatavuutta pi-

ARCin 70-vuotisjuhlanäyttely Kaisa-kirjastossa toukokuussa 2016.

dettiin edelleen tärkeänä, ratkaisuksi neuvoteltiin nykyinen yhteistyösopimus Helsingin yliopiston kanssa. Yhteistyösopimuksen turvin Amerikka-kirjasto muutti ensin Kansalliskirjaston tiloihin, jossa se palveli asiakkaita yli 10 vuotta, ja Kaisa-kirjaston valmistuttua vuonna 2012 ARC sai uudet toimitilat Kaisa-talon 2. kerroksesta.

”Vieläkin ilolla muistelen yli 40 vuoden jälkeen”

Juhlavuotemme alkupuolella kyselimme Suomi-USA -lehden lukijoilta kirjastoon liittyviä muistoja. Kiitokset kaikille, jotka jakoivat tarinansa meille! Tässä yksi kertomus, joka lämmitti meidän mieltämme.

Eräälle asiakkaalle oli jäänyt mieleen tapaus, kun hän käänsi englanniksi pitkän matematiikan ylioppilastehtäviä arkkitehtiopinnoista Suomessa haaveillelle alakalaiselle työlle. Termien kääntäminen kuitenkin tuotti vaikeuksia, ja niinpä nuorimies kääntyi America Center Libraryn puoleen.

- Olin muutaman kerran Helsingissä

käydessäni tutustunut Kaivokadulla sijaitsevaan America Centeriin. Olin saanut sieltä USA:n avaruusohjelmaa käsitteleviä hienoja esitteitä, ja myös lainannut joitakin tiedettä ja maantietoa käsitteleviä 16mm filmejä. Soitto Helsinkiin America Centerin kirjastoon toi nytkin avun. Sieltä luvattiin lähettää minulle muutamia matematiikan oppikirjoja, ja saisin lisäksi myös pitää ne itselläni, eli niitä ei tarvinnut edes palauttaa. Postissa tuli parin päivän kulluttua kaksi kovakantista oppikirjaa, ja olin suunnattoman onnellinen saamastani avusta... Sain silloin Kaivokadun American Centeristä uskomattoman hyvää palvelua, jota vieläkin ilolla muistelen yli 40 vuoden jälkeen.

American Resource Centerin historia 04:51 minuutissa (Tuotanto: Kirjastokaista – Kirjastot.fi, 2016):

www.kirjastokaista.fi/american-resource-center

ARC:n vanhoja valokuvia on nähtävillä Flickr-kuvapalvelun kautta:

www.flickr.com/photos/archelsinki

Yhdysvaltain ulkoministeri George P. Shultz kättelee kuvassa Neuvostoliiton ulkoministeri Eduard Shevardnadzea vierailullaan Suomeen vuonna 1985. Amerikka-kirjaston pelastaja, Suomen ulkoministeri Paavo Väyrynen, kuvassa oikealla.

Helsingin yliopiston pääkirjasto / Kaisa-talo

Fabianinkatu 30, Helsinki • 050-448 5704 • arc@usembassy.fi
ARC-tietopalvelu avoinna ma-pe klo 9-17
finland.usembassy.gov/arc.html

American Resource Center ARCHelsinki